

Vinduet - Der måtte komme et kvindeoprør!

Vinduet: Der måtte komme et kvindeoprør!
EKS

af Vinduet

Af Ulla Dahlerup Forfatteren Ulla Dahlerup får hver dag breve og opringninger fra gymnasiaster, der svæder over stile med rødstrømpebevægelsen som tema. Ulla Dahlerup er en af bevægelsens frontfigurer, og her svarer hun alle breve og opringninger på en gang med at skrive rødstrømpernes historie i to kronikker. Den første bringer vi dag. Den anden og sidste bringer vi i morgen mandag.

Kære Janne og alle I andre.

Jaja, jeg burde hjælpe . Men jeg kan ikke overkomme at skrive stil for det halve Danmark. Det er som at vade i vandstrømme, der stiger og stiger.

Jeres ivrige, unge stemmer kommer ud af telefonen. Jeres alenlange breve æder sig ind i mit hus gennem brevsprækken.

Min samvittighed bliver sort som en stjerneløs nat.

I siger: 'Det er bare 20-30 hurtige spørgsmål, vil du ikke nok?' Jeres skuffede stemmer gør ondt i mit telefonøre.

Det særlig slemt for tiden, fordi Nationalmuseet i Brede har en udstilling om 68-generationen. Rødstrømpebevægelsen startede vi nu først i foråret 1970, men hælene skal vel samles.

Derfor er der næppe et gymnasium i landet, en handelsskole eller en 9. folkeskoleklasse, som ikke har fået emnet: Skriv om Rødstrømpebevægelsen. Hvad ville de, hvem var de? Sejre og nederlag.

Tik, tak, årene går som urets visere.

Vi 68'ere er blevet de gamle, seje oprørere. Vores ungdom udstilles i glasmontre, nedskrives i bøger og hænges op på tørresnoren til eftersyn.

Til ris og ros fra de næste generationer. Vi er blevet det stof, skole - stile laves af.

At piger under uddannelse frejdigt opsøger os rødstrømper og går på med krum hals, er naturligvis en af kvindefrigørelsens sejre. 1970'ernes knækkede, underdanige skolepiger er skyllet ud med historiens spildevand.

Da jeg som rødstrømpe i 1970'erne var på foredragsrejser til landets gymnasier, sad der en anden slags piger i de stor forsamling. Tavse piger, passive piger, rødme, fnis. En del piger sad og strikkede under foredrag, hørte kun halvt efter, skottede i opskriften eller talte masker. De følte pligt til ikke at sidde med ledige hænder og forarbejdede så tøj på strikkepinde, som et rudiment fra tiden før industrialiseringen og tekstilfabrikkerne. Drengene sad derimod aldrig med forfædrenes løvsav og filede i træ under foredrag. Hver ting til sin tid.

Indtil 1970 er var pigerne tavse skygger i en forsamling, mens drengene førte ordet.

Dengang i ethvert gymnasium var der mindst en tom stol. Mindst en pige var blevet uønsket gravid og bortvist fra skolen som straf. Barnefaderen sad derimod stadig i sin klasse.

Dengang havde Danmark ca. 32.000 illegale aborter om året.

Lad mig slå syv fluer med et smæk og besvare nogle af jeres stile-spørgsmål her i 'Vinduet.' 1) Hvem startede rødstrømpebevægelsen? Næsten alle oprør starter i store byer. Oprørene er borgerskabets børn i 20 års alderen.

Mange var studerende med mulighed for at smide gratis arbejdskraft i deres fritid. Vores børn var så små, at de kunne tages med i barnevognen. 'The Read Stockings Movement' startede i USA og bredte sig til hele Vesteuropa, med Hollands 'Dolle Minaer' som en god startmotor.

Kvindeoprøret brød med 68'er mændene, fordi ungdomsoprørets mænd bare ville bruge os til 'at lave the til revolutionen.' Vi piger var kun bedre end et vægsspejl, fordi vi også kunne klappe. Derfor blev mændene smidt ud fra vores basisgruppe-møder, de ville bestemme, spille os seksuelt ud imod hinanden og sidde på magten.

Dengang var samfundet opbygget på blokke af autoriteterne. Der var en gabende, skyggekold kløft mellem f.eks.: skolelærer og deres elever, Folketing og vælgere, præster og menighed, overlæger og sygeplejersker, direktører og arbejdere, forældre og børn, mænd og kvinder. Afstand skabt fra oven på vekslende dele angst, mindreværd og lydighed. Traditionerne rendte folk ikke i. Hvad man måtte eller ikke måtte var en arvelod, en tung fodlænke påsat ved fødslen. Folk troede stort set på autoriteterne.

Men det gjorde 68'generationen ikke. Vi tog ungdommens ubarmhjertige skarpsyn på og råbte op om, hvad mørket gemte af løgn, magtbegær og usle menneskelige svagheder. Samtidig var det økonomisk gode tider i Vesteuropa. Vi rødstrømper havde kræfter til at få nødvendige frihedsidealer op at vende. Unge kvinder begyndte pludselig at fylde op på bænkene i de mandsdominerede, højere læreanstalter. 68'døtrene blev langt bedre uddannet end deres mødre.

2) Hvad ville vi? Rødstrømpe-bevægelsens to største flagskibe var: Ligeløn for lige arbejde og fri abort.

Vi aktionerede med happenings i gaderne, i Folketinget, uden for offentlige bygninger, besatte busser, huse osv. Vi skrev, talte, demonstrerede, kom i arresten, rejste basisgrupper over hele landet, samledes i kvindelejren på Femø osv.

I 1970'erne stod vi uden for de offentlige bygninger og demonstrerede. I 1990'erne arbejder vi inden for i de samme offentlige bygninger og er en del af systemet.

Vi fik de to flagskibe flot i havn. I 1972 blev den fri abort indført. Og lovgivningsmæssigt hedder det: ligeløn for lige arbejde.

Er der stadig enkelte arbejdspladser, som snyder med ligelønnenså gå på dem! Er kvinder undertrykt i dag, så er de det, fordi de finder sig i at være det. I dag er ligeret først og fremmest et spørgsmål om at dele arbejdsbyrder, særlig i hjemmet.

Fri abort.

Enten har et samfund fri abort eller også illegal abort.

Seksualitet før 68 generationen var knuget af århundredes angst for uønsket graviditet. Åh, kom din menstruation nu rettidigt eller ej? Din angst hver eneste måned. I 1968 kom Ppillen, og endnu bedre prævention fik vi med spiralen.

Før blev mange unge tvunget til at gifte sig, fordi det var 'gået galt'.

Eller kvinden/pigen gik tusmørkevejen med en illegal abort. Hvem kendte 'en adresse'? Så var det op ad mørke bagtrapper, banke på hos en mere end tvivlsom kvaksalver, som lavede aborter på køkkenbordet med strikkepinde eller sæbevandsudskyldninger.

Aborten blev ofte født ud i toiletkummen.

Det var ren livsfare. Blodstørtinger. Tudende ambulancer. Indlæggelser, politiet som mødte op ved hospitalssengen og holdt forhør hos den arme kvinde/ pige: 'Hvor fik du det gjort!' Der var snerpet hospitalspersonale, som opførte sig stærkt, moralsk fordømmende. På sygetavlen over kvinders senge stod der skrevet, om man var gift eller ugift. Nogle døde af kvaksalverens strikkepinde, men endnu flere blev sterile og fik aldrig børn senere i livet. Illegale aborter havde sociale slagskygger. De dårligst stillede piger kunne ikke skaffe pengene. De mere velhavende pigers forældre kendte måske en liberal læge, som de spillede bridge med. På alle hospitalers barselsgange stod der dengang en vugge til den nyfødte, uønskede baby, som ikke skulle med sin mor hjem.

Sådanne vugger eksisterer ikke mere på danske hospitaler.

Forslidte, trætte mødre med de store børneflokkede findes heller ikke mere, kvinder som fødte 10, 12 eller 14 børn. I min bog ' Smedens søn og andre historier', som er en interviewbog med ældre mennesker, født i første halvdel af dette århundrede, kommer en af kvinderne fra et fattigt landarbejderhjem, hvor de var 23 søskende, født af samme mor.

Rødstrømpebevægelsen opstod, fordi tilværelsen ændrede sig.

Den gamle verden var gået til grunde, for aldrig at komme igen. Der er tiden før og efter mekaniseringen af arbejdslivet.

Omkring 1950 ændrede verden totalt. Mekaniseringen slog ind som en grådig styrtso på alt: arbejdslivet, familien, det lille stationære samfund, kønsrollerne, omgangsformerne og moralen.

Nu skulle mennesker bjærge sig i land i det ny samfund. Tidligere kørte samfundet på menneskers fysiske arbejdskraft og hestens. Derfor behøvede de fleste børn kun at gå syv år i skole, for samfundet havde mest brug for folk med to dygtige næver.

I første halvdel af århundredet var der arbejdsløshed i perioder, mest i 30'erne, men næsten alt arbejde var meget hårdt, fysisk arbejde. De fleste drenge i borgerskabet-og arbejderklassen drømte om at komme i lære.

De fleste piger fik ingen uddannelse. Hvorfor skulle de dog det? De skulle jo bare ud og tjene og så giftes. Der var kun en kort afgangsplanke fra barndomshjemmet.

Så kom mekaniseringen og brugen af fossile energier, som olie og benzin slog igennem. Det hårde fysiske arbejde forsvandt langsomt. I dag kan en landmand med sin store maskinpark producere mere, end de 16 mand på gården kunne tidligere osv.

Alle danske hjem blev også mekaniseret, arbejdet som ung pige i huset blev overtaget af maskinerne. Før havde masser af hjem en ung pige, hendes arbejdskraft ikke kostede ret meget. Nu strømmede pigerne og ' konehjælpen 'så ud på arbejdsmarkedet.

Men op til 1970 kunne piger f.eks. ikke blive: piloter, politibetjente, soldater,

postbude, togfører- eller konduktører. Stod vi ved Tuborgs samleband og lavede nøjagtig det samme arbejde som mændene, fik vi kun 80 af mændenes løn. På samfundets højere poster og i politik var der mere end langt mellem kvinderne.

Der måtte komme et kvindeoprør! (Fortsættes i morgen.)

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.